

DEBRECENI PROTESTÁNS LAP

EGYHÁZI ÉS ISKOLAI HETI KÖZLÖNY.

A Debreceni Protestáns Lap
könyvnyomdája Debrecen,
Nyomtató-utca 9. sz. A hova a
lap szétküldésére vonatkozó fel-
szólamlások küldendők. Minden-
nemű nyomdai munkákat felvál-
lalunk és jutányos áron végezzük.

Megjelen hetenként egyszer szombaton, másfél íven.
Előfizetési ár: egész évre 12 korona, félévre 6 korona.
Hirdetések jutányos áron közöltetnek.
Egyes szám ára 30 fillér.

A szerkesztőség és kiadóhivatal
Debrecen, Nyomtató-utca 9. sz.
A hova a lap szellemi és anyagi
ügyeire vonatkozó összes közle-
mények, kéziratok, előfizetési
és hirdetési díjak küldendők.

Dalok a sötétből.

Ki mondja meg :
Mily szörnyűség
Ébren létben a setétség!
Mikor az álmok eltűnnek,
Segítségemül kik jönnek ?
Gondolatok!
Oh! mit hoztok?
Lediktálom, hallgassatok :

Éjjel.

*A nap lement az éj kékellő sátora
Beborult nem fénylik csillagos tábora;
Sötét van egyedül a hit fénysugára
Világol a sirig életem utára.*

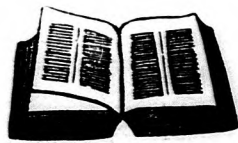
*Ott látok egy árnyat emelkedni némán
Halottas házából át a sirnak száján,
Köszönteni jó az elhunytakat kiken
Sok szenvedés után már boldogság pihen.*

*Nincs ott késelem a futó időnek
Részei a siron túl szóba nem jönnek;
Ott a végtelenben, — ott a túl világon,
Feltalálom én is örök boldogságom.*

*Áldott menyország óh! mikor tárulnak ki
A siron túl élő lelkek szent titkai?
Hol ragyog ama hely örök fényessége,
Melyben lakik Isten minden dicsősége.*

*Mikor egyesül ott örök öleléssel
A feltámadó test idvezült lelkével?
Elnémulok! egy hang ezt kiáltja hogy ma!
— Idvezítőnk szava — a paradicsomba.*

Kiss Áron.

A történelem tanúsága.

December hónap a nagy történelmi események napja. A nappal rövid, az éjszaka hosszú; ekkor történnek az államcsinyek. Azután ez a hónap a szabadulás napja is, ekkor születik meg a Messiás, a fény királya, az Idvezítő a boldogság hirdetője.

Midőn a természet is a falak közé zár bennünket és az idő is kényszerít az elmélkedésre, nagyon illő, hogy mindazokat a melyek a mi tanúságunkra irattak hasznunkra fordítsuk; mindazokat melyek körülünk történnek éber szemmel kísérjük s mindazokat az ígéreteket, a melyek nekünk adattak lelkesedve ismétljük.

A történelem írásai hirt adnak nekünk az egyház és állam közti nagy küzdelemről, mely elsőben ugyan Németország királyai, mint a római birodalom fejei és másfelől a pápák, mint a nagy keresztyén állam uralkodói között zajlott le, de a mely küzdelemben egymás után minden államfő belevonatott és megaláztatott.

E küzdelemben az apokalipsis fejez lővön vágató lovagja Napóleon kötött legelsőben tisztességes békét és érvényesítette az egyház jogainak tiszteletben tartása mellett az állam jogait. E küzdelemben a Napóleon utódai a francia köztársaság államférfiai készülnek az egyházat mint közjogi tényezőt az állam és a haladás útjából kiküszöbölni és félre dobni.

December 11-dikén kellett volna érvénybe lépni az államot az egyháztól szétválasztó törvényeknek s ekkor kellett volna megszületni annak az új világnak, a melyben az egyház mint uralkodó intézmény, mint állam az államban megszűnik s addigi szerepét mint szabad társadalmi intézmény, mint a lelkek irányítója és vezetője más alakban folytatja tovább.

A mik megirattak a mi tanúságunkra irattak meg és a míg megtörténtek és másutt bekövetkeztek, nálunk is megfognak történni és nálunk is befognak következni. Illő hát, hogy az eseményeket fontolóra vegyük és a jövő fejlődés felől tájkozódjunk, annyival is inkább mert a szabad egyház szabad államban nagy elve a mi egyházunknak is az elve s a mi korunk törekvése is.

A francia állam mai uralkodó helyzetét az egyház felett az által szerzte meg, hogy az egyház szükségleteinek teljesítését teljesen magára vállalta.

Ebben az irányban halad a Magyar állam is és ebben a törekvésben mi magunk is segédkeztet nyújtunk felé, akkor midőn minden ponton segélyt kérjük, midőn összes terheink viselését ráhárítani szeretnénk.

Tekintettel azon kedvezményezett helyzetre, melyet a kath. egyház az állammal szemben elfoglal, mi nem is tehetünk egyebet, mint hogy tovább haladunk a már megkezdett irányban. Tudnunk kell azonban, hogy e tekintetben akkor szolgáljuk legjobban a haladás ügyét és egyházunknak az érdekeit is, ha szentegyházunk igényeit az állammal szemben egyfelől a legteljesebben érvényesítjük, másfelől a jövő, talán nem is olyan messze jövő eseményeire minél inkább előkészülünk.

Az államsegély igénybevétele tekintetében eddig legjobb embereink is aggodalmasok voltak. Ők maguk tárták elénk, hogy különböző címeken mily nagy összegű már az állami támogatás és mérsékletre intettek bennünket. Ezt a tartózkodást, ezeket az aggodalmakat túlhaladta az idő. Nekünk követelni kell az egyenlő anyagi elbánást az állammal szemben s arra kell törekedni, hogy intézményeink fentartására és továbbfejlesztésére papjaink fizetésének emelésére annyi állami segélyt igénybe vegyünk, a mennyit csak lehetséges.

De ezzel szemben ellenszolgálatokkal is tartozunk, annyi szolgálattal, a mennyit csak az államnak és a társadalomnak és a társadalmat alkotó egyéneknek megadhatunk. Az ellenszolgálatás nélkül bilincsbe verjük az egyházat és jövőnket áruljuk el.

Erősíteni, tökéletesíteni kell azért intézményeinket mindenütt, erre kell felhasználni az állami segítséget.

De tennünk kell még mást is, most a béke idején kell elkészülnünk a nem szeretem napokra.

Jöjjünk vele tisztába, hogy iskoláinkat mind elfogjuk veszíteni. Az államosítás e téren feltartóztatatlan. A francia protestánsoknak, az osztrák evangéliomi egyházaknak nincsenek (vagy alig vannak) iskoláik. Népiskoláink felett már is az állam rendelkezik a korpótlékok és a fizetés kiegészítés címén. Ha azonban másutt hitsorsosaink iskolák nélkül is meg tudnak állani, nekünk sem kell kétségbeesni, hanem menteni a mit lehet és erre lesz jó a főgondnok indítványa.

Oly drága kincsek, oly hatalmas erők vannak birtokunkban, a melyek segélyével bárminő fordulatok között is bátran megállhatunk.

Az Ur az ő egyházának azt ígérte, hogy még erős lesz benne a hit, a pokol kapui sem vesznek diadalmat.

E hit fentartására az evangéliom hirdetésére és megvalósítására kell azért fordítani minden erőnket és ennek lehetővé tételére kell szer-

vezni és tökéletesíteni intézményeinket, nem habozom kimondani, alkotmányunkat magát is.

E célra szükséges a *lelkész egyesület megalakítása is*. Végre kell azt hajtani és pedig az egyház javára, az egyházat alkotó tényezőkkel való összhangzásban. Nem klérust akarunk, nem hatalmat keresünk, nem gyűlöletet hirdetünk, hanem az eddig szétszórt erők összefoglalását és és helyesebb kihasználását.

E célra szükséges a *lelkészképzés reformja is*, melynek a reánk következő tíz év feladatát kell képeznie.

Többet várunk belhivatalnokainktól, nem csak a templomi szolgálatok teljesítése körül, hanem az életben is.

Ezért meglehetősen meddő a vita, mely a lelkész u. n. mellékfoglalkozása körül kifejtett.

A lelkész, ha igazán lelkész úgy minden foglalkozásában az evangelium ügyét és egyházának érdekét szolgálja. És azt is kell szolgálnia. Neki ezer szállakkal kell belefogóznia és belegyökerezni a társadalomba és evangéliumi erőt kell adni annak. Ez alapon tehát szabadságát korlátozni nem szabad.

Ha azt követeljük tőle, hogy minél szélesebb körökre terjessze ki a működését, úgy holt betűkkel őt megtiltanunk nem célszerű. Hogy pedig e foglalkozásaiban felesleges munkát ne végezzen, hogy működése idegen mezőre el ne tévedjen, gondoskodjunk róla, hogy az evangélium erejét szívében mentől erősebben érezze és hogy a kenyérkeresetnek gondjai alól felszabaduljon. Erre fog szolgálni a *fizetésnek korszerű rendezése és az intenzívebb lelkész képzés*. Az egyház ha érezi nagy hivatását, mely a társadalom mentésében, az élet és emberek megtartásában és tökéletesítésében határozódik az egyház mely e feladatokra az evangéliomtól áthátolt képzett erőkkel rendelkezik nyugodtan bocsáthatja papjait minden tisztességes munkatérre, és bátran elfogadhatja az állami segítséget és nyugodtan szemébe nézhet a teljesen egyenlő feltételek között folyó küzdelemnek a szabad egyház szabad államba zászlója alatt, ha e segítség elmarad. Francia ország jelen helyzetében látjuk a mi jövőjüket is. A francia protestánsok élnek dec. 11-ike dacára is. De éltek és dolgoztak az anyagi helyzetet biztosító száz év alatt is. Nem szabad elcsüggedni s nem szabad a keserűségnek felülkerekedni a mi sorainkban sem. Meg kell értenünk az időket és fel kell használnunk azt magunk és egyházunk javára. A mik megírtak és a mik megtörténtek, kell hogy a mi tanulságunkra és hasznunkra legyenek. Nagy ügyet szolgálunk, az evangéliom ügyét. Ez pe-

dig Istennek beszéde minden népek üdvösségére. Az Isten ügye a magyar nép boldogítására. S ha Isten velünk, ki lehet ellenünk!

Dr. Ferenczy Gyula.

A belhivatalnokok mellékfoglalkozása.

Másod ízben sujt már le Öry Tamás kollegám és utódom erélyesen e lap útján a bankokban foglalkozó lelképásztorokra, kijelentvén ugyan, hogy egyéneket nem szándékozik érinteni. Mindazáltal mivel első cikkét is elhallgatták mindannyian a *pénz szerelme és telhetetlenség* bünébe eső bank-igazgató kollegáim, mielőtt vagy lelkészi vagy takarékbeli állásomtól elmozdítatnám, hadd szóljak hozzá a szeretet és meggyőződés hangján én is e kérdéshez.

Első sorban is kijelentem, hogy az még eldöntetlen kérdés, vajjon Báró Bánffy Dezső eltiltandó mellékfoglalkozásnak tartja-e a bankokban való szereplést.

Másodszor mesés állítás az Öry kollegámtól, hogy a bankokban *uzsoras kamatokat szednek*. Mert az uzsora törvény szerint üldözendő cselekmény. E tekintetben tehát adatokat kérek.

Ha azonban feltételesen Báró Bánffy Dezső a bankokban való szereplést csakugyan tilalmazandónak tartja nem csodálkozom eljárásán, mert hiszen ő helyzeténél, születésénél fogva nem képes leereszkedni azon nyomoruságos mélységig, a melynek fenekén a paizsos férfi az övéi boldogságáért vérző szívvel aggódó tépelődő lelképásztort nyakon ragadva, üzi, hajtja a mindennapi után.

De már Öry kollegámon nagyon csodálkozom hogy még nem látja be azt a nyomoruságos helyzetet, melyben ma a szegény református lelkész nagy szellemi befektetésével siralmasan vergődik.

Nem vagyok én sem Nagymogul, nem veszi tehát tőlem rossz néven ha e kérdésben egyet mást nyíltan elmondok.

Vitát provokálni nem akarok: utánam átadom a szót másnak.

Van Öry kollegámnak egy derék, lelkes, buzgó földes ura, a kivel én 8 éven keresztül sokat beszélgettem a református lelképásztorok helyzetéről. Ennek a nagy urnak az volt a meggyőződése s valószínűleg az ma is, hogy ő lealázónak tartja ha a lelképásztor kérges tenyérrel, bagaria csizmával szántja veti a földet s én átlátva szavainak igazságát negyven köblös lelkészi földemet Lázáriban laktomkor haszonbérbe adtam s nem is bántam azt meg soha.

És ez a nagy műveltségű ur a szövetségi takarékpénztári szereplést a lelkészi hivatással nem csak összetérőnek ha nem ezzel nagymértékben összeegyeztethetőnek tartotta.

Ime oda jutottunk, hogy egy világi buzgó hitsorsosunk elítéli a lelkész sok bajjal és kellemetlenséggel járó gazdálkodását.

Mennyi lelkész inkompatibilitása állapítható így meg!

Én láttam már lelképásztort a ki ingujjra vetkezve kavarta állatainak a tékozló fiu ama bizonyos eledelét, láttam ki kötelénél fogva vezette végig a városban eladó tehenét, láttam ki a liba vásárban pelyhes hajjal és atillával értékesítette általa nevelt libáit.

Láttam és nem botránkoztam meg rajta, mert

tudtam hogy az anyagi szükség végezteti ezt velök. S hallottam *egyebet is* és talán olyanokról, kiknek talán azért mert nekik nincs alkalmuk ama gyűlölt mellékfoglalkozást üzni.

Ellenben ismertem néhai Gergely Károly nagybányai lelkészt, kinél talán tökéletesebb református lelkipásztor még nem született; ismertem Tabajdi Lajos szatmári lelkészt, kit nemcsak ama város, hanem a messze vidék intelligentiája tisztelt és becsült, mindketten bankigazgatósági tagok voltak. És mind a mellett a hagyatékokon nem látszott meg a „pénz szerelme és telhetetlenség.”

Soltész János Ombodon, Ferency Gyula Krassón, Széll György Avasujvároson virágzó hitelszövetkezeteket alapítottak. Én azt hiszem hogy ezek a férfiak Öry kollégám elhangzott erős vádjai után is, utólag hasonlóan járnának el.

A takarékpénztárakban való munkálkodás a lelkésznek nagyon kevés idejét veszi igénybe. Egy héten egy-két fél napot tölt ott, ezenkívül ha kedve van élhet a tudományak, a kura pastorálisnak stb. Sőt olyan helyeken hol e híveket a mélység örvényéből kell összeszedni, nem ritkán alkalma nyílik a lelkésznek egyesek eltökelt dolgaiba is betekinteni, sőt használni úgy az egyházi érdekeknek mint híveinek és kartársainak.

Más szemüvegen nézné, megvagyok győződve, Öry kollégám is a bankokban foglalatoskodó lelkészek szereplését, ha ismerné azokat a körülményeket a melyekben el egy városi helyre vetődött kifizetésű lelkész.

Gimnáziumi tanárok, szolgabírák, járásbírák, orvosok, ügyvédek 4—8 ezer korona jövedelemmel, irnokok, adótisztek, postakezelők, 2 ezer korona bevétellel s ezek között a református lelkész, kinek minden jótékony célra elsőnek kell mélyen a zsebébe nyulni, minden társadalmi mozgalomban tevékeny részt venni és gyakran feketébe öltözni, 1600 korona fizetéssel.

Melyik jobb, ha ilyen helyzetben más bírálhatja a lelkészek váltóját, vagy ha ő bírálván a másét, ebből a tekintély mellett még tisztességes jövedelme is van?

Kérdezze meg csak kollégám Dr. Márk Ferencet, a mi a véleménye az ilyen helyen működő lelkésznek anyagi javadalmazását illetőleg?

S ha a speciál viszonyokat is figyelembe óhajtjuk venni, mit szól ahoz Öry kollégám ha én tudomására hozom, hogy a belényesi eszmadia mester harangozóinak hármas hivatala után legkevesebb 2 ezer korona tiszta jövedelme van, s mit mond arra ha tudomására hozom azt is, hogy ismeretem olyan lelkészt, kinek a harangozó gírálta váltóját. Legyen nyugodt, ez a kartárs ur nem vitte bankigazgatóságig.

De hát nekünk református lelkészeknek ez a jellemző fővonásunk, hogy örökösen egymással foglalkozunk, egyházi lapjaink tollharcokkal telvük, mossuk mindig rongyos palástjainkat, mindaddig míg szét nem málik s különösen teszük azt azok, kiknek semmi mellékfoglalkozásuk nem lévén az ördög vánkossán ásitoznak.

A mi pedig az Öry kollégám által felhozott tiszteletre méltó lelkészeket illeti, részint személyesen, részint munkáikból ismerem őket annyira, hogy felteszem róluk, miszerint erre ráutalt lelkésztársainkat szívesebben látják egy pénzintézet élén, mint sok más itt fel nem sorolható esetekben és munkát végezve.

Ha szükséges, vannak ekklatáns adataim!

Belmissiói tevékenységet sokszor végeznek mi közöttünk s némelyek talán nagyobb eredménnyel mint azok, a kik elszigetelik magukat híveiktől.

De különben nem is az a fő ma, hogy ki miként

munkálkodik, hanem az, hogy kitud legnagyobb vásári lármát ütni olesó portékájának.

Kár addig nekünk egymást keseríteni, a levegő eget vágni eredménytelenül, míg oly helyzetben nem lesz ki-ki közülünk társadalmi állásához mérten, szellemi befektetéséhez viszonyítva, mint legalább is a hasonló végzettségű állami hivatalnokok. Pedig azt is mondhatnánk ám e tekintetben, „Ecclesia precedit“!

Nekem van Belényesben 9 köblös földem, haszon bérbe adva, tehetném azt, hogy magam műveljem, habár itt még példaadás tekintetében sem vagyok arra utalva, mivel egyetlen egy gazdálkodó hívem sincs.

Most reggeli templom után felsétálok tisztán felöltözve a takarékbba, azért jár tisztesség, közbecsülés és jövedelem; amugy korán reggel kimennék földemre szántanék, vetnék. Jövedelemem semmivel nem lenne több. Legfőlebb híveim azt a jelzöt illesztenék nevem mellé: „Nagy paraszt.“

Még egyet. Ne feledjük, hogy a lelkészi és bankigazgatói állásnak ugyanazok a kellekei: „Független anyagi helyzet, becsületesség, jó hírnév, megbízhatóság, összeférhető természet“!

Béke velünk!

Bottyán Pál
belényesi lelkész.

A debreceni református kollégium története adattári alakban.

(79-ik folytatás.)

Végül, a tanító-képezde I—III. évfolyamában a fél év elején volt 81 tanuló, osztályok szerint 32, 30, 19, a 2-ik évi (30 an) közt volt Vincze József.

A gyakorló iskolában 59; az elemi I—IV. osztályokban (mindenütt párhuzamos külön osztályok) 674, növendék. Tehát ez évben a kollégiomban alsóbb és felsőbb osztályokban 1505 tanuló nyert oktatást.

A VIII-ik iskolai törvény által bevezetett új korszaknak nevezett tanévben a fentebbiekben látható a főiskola és ifjuságának akkori élöképe!

Tíz év eseményei a főiskola történetéből (1874—1884.)

A főiskola a jelzett tanévek alatt ismét új intézmények behozatalának volt tanuja, eszményies törekvések és gyakorlati ujitások jelzik a változtatásokat, melyek az iskolai törvényeknek megint újabb módosítását vonták maguk után; sőt korszak alkotó fejlődés és haladás létesült.

1., Első fő esemény a **jogakadémia** teljes jog és államtudományi kar-rá szervezése, a jogi 4-ik tanév megnyílásával. A vallás közoktatási miniszter 1874. május 19-én kelt leirata a püspökhöz indította meg a mozgalmat, megküldvén az állam közvetlen rendelkezése alatt álló jogakadémiák új szervezésére vonatkozó szabályzatot s az ahoz alkalmazkodásról jelentést várt. A kerületi gyűlés (1874 okt. 223 sz. a.) bizottságtól kér véleményt a jogakadémia fentartására szükséges anyagi és szellemi erőkről. A feliratra 1874. dec. 16. adta meg válaszat a miniszter: tudatja, hogy az államvizsgálatok letételénél az államvizsgálati rendszabály fog irányadóul vétetni; az újjá szervezendő jogakadémiák tudori fok osztogatása a tudomány egyete-

met és nem egyes karokat illeti, törvényhozás nélkül e jog nem változtatható; a jog és államtudományi tanfolyam *különbség nélkül* négy évre terjesztetik ki, jogvégzetteknek csak négy évi tanfolyam hallgatása után tekintendők a tanulók, e kiválonom jelen tanéven tul életbe lép. Sürögösen kellett intézkedni.

A kerületi közgyűlés 1875 (április 58 sz.) elhatározta, hogy a prot. egyetem megvalósításához vezető első lépcsőt, a teljes jogakadémiát, mint egyik *alap intézményt* fentartja, s azt a tudomány mai követelményének megfelelőleg lehetőleg úgy szervezi, hogy a versenyt más hasonló ily intézetekkel bizton kiállhassa; ennél fogva már a jövő tanévben a 4-ik tanévet megnyitja, berendezs a most meglevő három jogi tanszékhez hármat állit. Ezen és egyéb szükségletek újabb anyagi erők előteremtése nélkül nem fedezhetők, az Egyházkerület első sorban Debrecen város közönségét hívja fel a jogakadémia megmentéséhez áldozatával járulásra; de fehérvattak az egyházak és egyesek is újabb adakozása. A minisztert felkérte a jövő 1875—6 tanvére állami vizsgáló-bizottság kinevezésére.

Debrecen szabad királyi város 1875. jun. 3-án tartott bizottsági közgyűlése egyhangulag elfogadta azon határozatot, hogy a főiskolában felállítandó jogakadémia egy tanszéke teljes fizetését elvállalja; nevezetesen 1400 frt. készpénz, 300 frt. lakbér, 63 frt. bordeputatum, együtt évi 1763 irtot és tiz öl tüzi fa beszállítását f. é. szept. 1-től folyóvá tette. A kerület hálával fogadta. (Ek. jh. 1875. 184. sz.)

A másik két új jogi tanszék terhének hordozására a Szártóri alapnak 3467 frt. évi jövedelme mint bevételi maradvány mutatott ki ideiglenesen és kiegészítőleg. (Gazd. Tan. 1875: 64. sz. és Ek. 1875. 82. és 189. sz.)

A 3 új tanszék betöltése az 1875 júliusi e. k. közgyűlésen történt meg (189. sz. végzés) Körösi Sándor, Liszka Nándor és Dr. Kovács Sándor levének az első új tanárok az új alapításu tanszéken.

A nagy esemény, az akadémiának három új tanszékkel (büntető-jog, politika és statisztika) erősödése, valóra vált 1875 szept. 16. és 17-én azon szép ünnepélyen, a mikor a négy új jogtanár tartotta székfoglalóját, mert a Losonera távozott Kovács Ferenc helyére választott jogtanár Kassai Sámuel is akkor igtató-dott be.

A beigtatási ünnepélyen hangoztatta Révész Bálint püspök „jogakadémiánkra új korszak kezdődik“ kegyelettel emlékezett meg a mohos siroknál s ezek közt a Szártóriéről, a ki szép alapítványával lehetővé tette két jogtanári szék felállítását is. Debrecen nemes városáról, újabb áldozat tételéről. (A jelentős alkotásról a négy tanár beigtatási ünnepélyről bőven szól az „Evangyéliomi Protestáns Lap“ Debrecen, 1875. 39. száma.)

Trefort Ágoston v. s közoktatási miniszter 15.720 sz. a. 1875. jul. 11 az E. Kerülethez intézet leiratában kimondta, hogy a debreceni jogakadémia újjá szervezése elegendő biztosítékot nyujt arra, hogy az intézet növendékei az állam vizsgálatok letehetésére kellő ki képezhetést nyerjenek és így az államvizsgálati bizottságoknak évenkénti szabályszerű újjá alakítása ellen semmi nehézség nem forog fen. (A levéltárban a „Tanügyi Iratok“ csomójában külön befűzött 87 lapos kötetnek 34. lapja.)

Az újjá szervezés következtében új intézményül életbe léptek az *alap vizsgálatok* és a *jog- meg az államtudományi vizsgálatok*. Az akadémiái tanárkar 1875

okt. 8-iki ülésében állította össze első izben a bizottságokat u. m. az I. alapvizsgálati, a II. alapvizsgálati; továbbá az állam tudományi államvizsgálati és végre a jogtudományi államvizsgálati, összesen négy bizottságot, azok elnökeit, bel- és kül tagjait megnevezve; az általa ajánlt kütagokat a minister 25.427—1875 sz. végzésében kinevezte az 1875—6-ik tanévre. (Ak. tkj. kjh. 1875. nov. 19.) az elnökök választását pedig helyben hagyta. E fordulatot tanévre jelent meg először mind az első, mind a 2-ik felévre a tanárikar rendeltére, és osztatott szét az ifjuság közt nyomtatásban az u. n. *Tanrend* az előadott tantárgyak sor és óra rendje; hátlapján közölve a vizsgálati bizottságot és tagjainak neveit. (Debrecen 8 v. 1—4 lap) az 1877—8-ik tanévre diszes alakban, színes borítékban jelent az meg.

Az E. Kerület júliusban 209—1875 sz. végzésében az alapvizsgálatokról külön jegyző könyv vezetését rendelte el. Az I-ső alapvizsgálaton képesítettét kitünőleg 2; a II-ikon 15, kitünőleg 1. Az államtudományi államvizsgálati jegyzőkönyv I. kötete (ivrét 96 l.) 1876 június 22-kén nyilt meg, legelső két vizsgaadó volt Nagy Dezső és Pápai Imre, kik az összes szavazat által képesítették. A jogtudományi államvizsgálati jegyzőkönyv I. kötete 1876 szept. 13-án nyitott meg (ivrét 92 l.) az első vizsgálaton képesítették valának. Szubotics János, Piski Imre, Ujvári Zsigmond. Azóta mindkét államvizsgálati bizottságok munkája folyamatban van.

(Folyt. köv.)

KÖZÉLETÜNK.

Egyházkerületünk őszi közgyűlése.

(Vége.)

November 15 én a jegyzőkönyv hitelesítésével kezdődött a munka; ezzel az alkalommal a két új bölcsészeti tanszék javadalmazása kérdésében Sass Béla egyházi aljegyzőtől beadott indítványnak az indokolását, melyet az aljegyző beszött a jegyzőkönyvbe, a közgyűlés a jegyzőkönyvből kihagyatta.

A felekezeti középiskolai tanárok fizetésének állami fokozatra való kiegészítése tárgyában a vallás és közoktatásügyi minisztériumtól leirat érkezvén, a közgyűlés az elnökséget megbizta, hogy a menyiben az ide vonatkozó ideiglenes szabályzat jogesorbitással nem járna, a kiegészítés elfogadása iránt nyilatkozzék s kérje, hogy az a kiegészítés a tanítóképzőintézeti, a jogakadémiai és theologiai akadémiái tanárok javadalmazására is terjesztessék ki. Az igazgató tanács javaslatára azonban a közgyűlés kimondja, hogy a menyiben e kiegészítések folyósítása az államkincstár részéről valaha megszűntettnék; e személyi pótlék további fizetése kérdésében az azt élvezőknek a fentartó testületekkel szemben semmi követelési joguk nem lesz.

Sajnálattal értesül a közgyűlés, hogy a fentebb érintett tanári fizetésekiegészítés kiterjesztését a kultusz-minisztérium a felső leányiskolákkal szemben olyan jogok nyujtásának árán hajtandó csak megtenni, a melyek révén ezek a tanintézetek meg nem engedhető függési viszonyba lépnének az államkormányval. A közgyűlés a konvent utján feliratot intéz, hogy mivel a felsőleányiskola párhuzamos vonalon áll a gymnáziummal, a be-

avatkozástól tekintsen el az államkormány; e beavatkozás a fegyelmi ügyek határait is erősen érinteni célozza, holott ebben a tekintetben nekünk királyilag szentesített törvényeink vannak.

Élénk érdeklődést keltett a hódmezővásárhelyi egyház presbytériumának, az a határozata, melynek értelmében az ottani gymnáziumi tanárok eltiltattak attól, hogy növendékeit, a gymnáziumi tanulókat ellátásba elfogadják. A határozatot a tanárkar megfélebezte az egyházmegyére, a hol a tiltó határozat indokoltan megsemmisítettett. Így került a dolog az egyházkerületi közgyűlés elé. A hódmezővásárhelyi határozat megvédelmézésére Pap Imre képviselő állott fel, de az ediktumról az avas igt és szagot minden igyekezete mellett sem sikerült lemosni. A közgyűlés elé került javaslat s az egyházmegyei határozat szerint tagadhatatlan, hogy a tanuló ellátására vállalkozó tanár sok gyanúsításnak volt és lesz is kitéve. Az sem lehetetlen, hogy erre egyések rászolgálhattak. De nem lehet szem elől téveszteni, hogy ennek az ellátásnak a kihasználását magok a szülők kívánják igénybe venni. Ennek meg van a maga paedagógikai oka, jelentősége. Maga az internatusi intézmény ilyen szerű, s arra, hogy tanár ne fogadhasson ellátásra tanulót: sem külföldön, sem idehaza hazánkban tiltó szabályzat nincs. Am ha visszaélés történik: a fentartótestület illetékes hatóságának mindenkor van joga arra, hogy a bajt orvosolja. Nincs is joga a hódmezővásárhelyi fentartótestületnek, hogy olyan határozatot hozzon, mely sértő a tanár társadalmi reputációjára nézve. Joggal meg lehet várni magától a tanárkartól, hogy lehetetlenné teszi a visszaélést. *Pap Imre* képviselő védelmére kél a h.-m.-vásárhelyi híres határozatnak, kénytelen konstatálni, hogy hódmezővásárhelyen baj volt már kétszer is. A presbytérium várakozó allaspontra helyezkedett, de hiába, a baj ismétlődött, a helyzet türehetlenné vált. Am ha a tanár mindenáron kosztost akar tartani, tartson más tanintezetbe járó növendékeket vagy hivatalnokokat. Mert ha baj merül fel, azt megtorolni már késő, de meg ezenkívül negyon is megszégyenítő. Jobb azért azt megelőzni. Kéri a hódmezővásárhelyiek határozatának megerősítését s az egyházmegyei határozatnak az elutasítását, annál inkább, mert hiszen a határozati javaslat első fele is a hódmezővásárhelyi határozat mellett foglal állást. *Dóci Imre* felügyelő tiltakozik a *Pap Imre* azon állítása ellen, mintha a határozati javaslat a mondat első felében a h.-m.-vásárhelyi határozat mellett törne lándzsát. A munkát az ő dolgozata, tehát abba nem lehet belemagyarázni olyat, ami nincs és nem is volt benne. Felfogása szerint így megbélyegezni, ok nélküli általános határozatot hozni nem szabad. Vitázni el lehet egész óra hosszat a kérdés fölött, de míg a paedagogia kifejezés etimologice is a külső nevelés tényezőjét jelenti, addig a tanárt a tanulók ellátásra való elfogadásától joggal eltiltani nem lehet. *Muzsi János* hódmezővásárhelyi tanár szerint a tanulót a tanárnál nem a jobb kosztért helyezik el a szülők, hanem azért, mert tudják, hogy ott a növendék megfelelőbb felügyelet alatt van. A hódmezővásárhelyi országos hirre emelkedett határozat egy szerencsétlen eset alkalmából indult ki, rendkívüli eset hatása alatt jött létre, a mikor magok a presbyterek kijelentették, hogy annak a határozatnak a meghozásával tullepte a presbytérium a maga hatáskörét, határozatát nem is egyhangulag mondotta ki. Ajánlja a tanügyi bizottság határozati javaslatának az elfogadását. A közgyűlés fel is oldotta a korszerűtlen határozatot. A hódmezővásárhelyi helyettes tanárválasztás ügyében hozott egyházmegyei határozat megerősítést nyert.

Néhány helyre a káplántartási költséget azon az alapon, mert a káplánalkalmazást az egyházkerület nem erősítette meg, illetve, bizonyára a felterjesztés hiánya miatt nem vette tudomásul, nem utalványozta a konvent illetékes bizottsága. Így Radnalippán az esperes a lelkész betegsége miatt alkalmazott káplán díjazását kénytelen volt maga előlegezni, mert azt a kezelő bizottság nem adta meg. Az egyházkerületi közgyűlés a felsorolt (radna-lippai, csengerbagosi, gacsályi, nagyari, méhteleki) egyházközösségekben történt kápláni alkalmazást tudomásul vette, elismeréssel értesült a nagyszalontai egyházmegye esperesének gondoskodásáról. Azonban ennyivel a jövőben felmerülő esetekre nincs eleje véve a bajnak. Egyik egyházkerületi közgyűléstől a másikig féle évi idő telik el, s nem minden esperes vagy lelkész van abban a helyzetben, hogy káplánja díjazását egy fél évig előlegezze. Nagy hátrány tehát egyházkerületi határozattal való ellátástól feltételezni a káplántartási segély nyújtását, a mikor az ellenőrzésnek a nélkül is meg van a kellő biztosítéka.

Magyar-íttebe soha sem fizetett közalapi járulékot. Sőt a békésbányai esperes bizonyosága szerint a kivételt sem foganatosította soha. Most azt az ajánlatot teszi, hogy az elmúlt évekért hajlandó 600 koronát fizetni, jövőre pedig évi 80 korona általánnyal váltani meg a járulékot. A törvényes igényeknek nem felel meg ugyan e tett ajánlat, de tekintve az egyház szegénységét s azt, hogy 23 év mulasztását most egyszerre jóvá tenni úgy se lehet: a közgyűlés pártolólág terjeszti fel az ügyet a konventhez.

A nváradí tanítónőképző intézet részére 10,000 koronás megígért államsegély s a tanárok nyugdíjjal való ellátása érdekében a közgyűlés pártoló feliratot intéz a konventhez.

Az összevont vallástanítás tanterve ügyében új tárgyalást rendel a közgyűlés, s az abban való részvételre *Dóci Imre* felügyelőt is felkéri.

A csengeri egyháznak az egyházmegyei határozat ellen benyújtott felebbezésével szemben az egyh. megye határozata megerősítettet.

A nagybányai egyházmegye azt óhajtja, hogy a lelkész fizetékieskiegészítő járulékból a vonatkozó szabályzaton kívül eső című tartozások, adósságok is le legyenek vonhatók. A szabályellenes eljárásra a közgyűlés nem adhatott engedélyt.

Dr. Bartha Béla egyházkerületi világi aljegyző abból a tapasztalásból indulva ki, hogy legjobb törekvése ellenére sem tud hivatali eloglaltatása miatt jelen lenni az egyházkerületi közgyűlésen, állásáról lemond. A közgyűlés őszinte sajnálattal vette tudomásul a fáradhatatlan buzgóságú aljegyző lemondását, s elrendeli, hogy az állás betöltése céljából a presbyteriumok jövő évi február hó 1-ig adják be a szavazatokat.

A biharudvari egyházközösség két új tanítói díjlevelét a javadalmas csökkenése miatt az egyházmegye nem erősítette meg. Ezért az egyházközösség ide felebbezett. A közgyűlés rámutatván arra, hogy mikor minden téren, még a kézi munkásoknál is folyvást emelkedik a díjazás, nem adhat helyet a felebbezésnek, hanem szeretettel hívja fel az egyházközösséget, hogy díjlevelét jövedelemcsökkentés nélkül állítsa ki.

A gyulavári új adókules megerősítettet. Elismeréssel vette tudomást a közgyűlés a községnek azon elhatározását, hogy 1200 koronáig pótolja az egyház tanítói javadalmát. Az áldozatkészségben gr. Almássy Dénes is méltó részt vesz, miért szintén köszönettel s elismeréssel adózik a közgyűlés.

A nyírmadai karászi, lövöpetri és feketeardói egy-

házközségek kéri, hogy tökesegélykölcsonben való részesülésre a másodsorban ajánlottak közül helyeztesse nek át az első sorban ajánlandók közé. A mennyiben a nevezett egyházközségek az 1908 évig segélyezendők már megállapított névsorába már fel vannak véve, habár 2-ik helyen is, kérelmek pártolólág megy a konventhez.

A gebci egyház el nem maradhatván valamely nyűgös bajával a közgyűlésen való jelentkezésről, az egyházmegyének a tanítók munkaköri beosztása ellen beadott határozata ellen felterjesztett felebbezésével elutasított.

Eröss Lajos lemondott az egyházkerületi levéltárnokságról. Sulyok István esperes az Ujfalussy Béla világi főjegyző mint előadó javaslatával szemben nem fogadja el a lemondást. Tudnunk kell ugyanis, hogy a lemondásra okot az a kerületi határozat adott, mely a közgyűlési jegyzők helyett a levéltárnok kötelességévé tette a több evről elmaradt jegyzőkönyvi tárgymutató elkészítését. Soltész László tanácsbíró is abban a meggyőződésben van, hogy annak a munkálatnak az elkészítése valóban a jegyzők feladata. A lemondást ő sem fogadja el.

A közgyűlés a tárgymutató elkészítése kérdésében nem hozhatott újabb határozatot, mert az Eröss Lajos lemondásában ez az ok nincs megemlítve, azonban a lemondást nem fogadta el.

A siketnémákat gyámolító debreceni egyesület azért folyamodott az egyházkerülethez, hogy engedélyezze az intézmény perselyének az év bizonyos vasárnapján a templomban való kitételét. Teljesen át van ugyan hatva a közgyűlés a nemes céltől, de mivel annak gyámolítása első sorban állami feladat, az adakozásra különben is lefoglalt vasárnapok közül egyet se ajánlhat fel az egyesületnek, azonban az egyes egyházközségek munkás szeretetébe készséggel ajánlja az ügyet, más módon való gyámolításra.

A mágócsi főkegyháznak Szenteszhez való csatolása kérdésében Gádoros és Páncél József lelkész is meghallgatandó.

Több rendbeli felebbezés, díjlevél, adásvételi és csereszerződés ügye láttatott még el a közgyűlésen, melynek elintézése a harmadik nap délutáni óráit is igénybe vette.

A küsszántói ev. ref. egyház történelme.

(Folytatás.)

De térjünk át vidámabb dolgokra. — Mint már előbb is, ugy ez időszakban sem feledik a hívek, hogy a jókedvű adakozót szereti az Isten. Az adakozás nemes erénye nem is hal ki a szivekből de tettekben nyilvánul. Rendes egyházi terheiken felül is bőkezűen adományoznak az egyház céljaira, s az 5, 10, 20 frt. adományösszegek a ritkaságok közzé nem tartoznak. Valamennyit felsorolni hosszadalmas lenne s ha csak a nagyobb összegeket tüntetnénk fel ez nem volna méltányos a kisebbekkel szemben, mert az Ur ládájába dobott szegény özvegy két fillérjének erkölcsi értéke kibeszélhetetlen s ezeknek emlékezete örök fényvel ég. Legyen tehát nevök megörökítve csak az idevonatkozó levéltári följegyzésekben.

A pénzbeli segélyeken kívül a sákramentomok kiszolgáltatásához szükséges szent edényeket is ajándék útján nyeri egyházunk. — Török Istvánné — Sándor Zsuzsánna 1875-ben egy urvacsorai aranyozott kelyhet ajándékoz 30 frt. értékben aztán egy ezüstözött tányért

20 frt. értékben, melyek meg vannak ma is, s melyeknek körirata: A kis-szántói ref. egyháznak ajándékozta Török Istvánné — Sándor Zsuzsánna 1875. ugyancsak ő 1886-ban a szöszékre egy veres színű terítőt 15 frt. értékben. — Idős Tóth István egy 22 frt. 14 krról szóló takarékpénztári könyvet ad át a lelkésznek egyházi célra melyből — miután az kamatjával megnövekedett — 1896-ban 25 frtért egy keresztelő edényt vesznek mely áll egy vastag érc tálcá és egy magas érckancsóból. Csinos készlet.

Főlemelő dolgok ezek, melyeknek olvasása közben kegyelettel gondol az ember az adományozókra s melyek mellé méltán sorakozik ama 200 frtos alpitvány melyet Báró Königswarter Hermanné Blaskovich Melánia urnó tett 1896-ban oly célból hogy annak kamatjából minden évben az iskolás gyermekeknek majális tartassék. A millenaris ünnepély alkalmából miután 1896 ápril. 20-án ezredéves emlékfákat ültetnek, május 9-én fenyves iskolai ünnepélyt rendeztek itt is, akkori tanító Sziráky Béla és egyházi gondnok B. Kis József különösebb buzgólkodásával, melynek költségeire a lakosoktól 48 frt. 38 kr. gyűlt be mihez a község 15 frtot a báró 200 frtot s a báróné 50 frtot. adott, s ezen kívül utóbbi az iskola részére egy szép zászlót is csináltatott. „Hazádnak rendületlenül légy hive óh magyar!“ felirattal egyik oldalon, s Az ezeréves ünnepély emlékére Báró Königswarter Janika — másik oldalon. A tanítólak udvarán lefolyt ünnepély után a Nagyváradról hozott zenekar hangjai mellett kivonultak az uradalom kis fenyves erdejébe, hol délbén, s egész napon át a báró család az egész gyermekereget — szá'n szerint 96 — gazdagon megvendégelte, s ezeknek délután 5 órakor történt hazavonulása után jött az egész lakosság, kik szintén a tujajdonos báró vendégei valának estvétől reggelig. Ugyan ekkor tanító is 100 frt. jutalomban részesül a báró által, s mint a tanfelügyelőséghez az ünnepély lefolyásáról küldött jelentés mondja, ajánlják ezen nemes példát több vagyonos főuraink figyelmébe. — A befolyt jövedelmet azonban az ünnepély teljesen felemésztette, s ennek megmaradt 20 frt. 35 kr. összegét a nemes báró kipótolta oly összegre, mely 8 legjobb tanuló gyermeknek az országos kiállítás megtekintése végett a fővárosba felküldésére elegendő volt. Ez ezredévi ünnepély hatása alatt tette a báróné az említett 200 frt. alpitványt hogy annak évi 5 % kamatából iskolai majális tartassék minden évben. — Gyöngéd női szivre valló tett a kicsinyek örömei iránt.

S ha már az iskolánál tartunk ujlag, e helyen említsük fel az ezen időszak alatt itt működött tanítókat is.

Huszonharmadik rektor Császár Károly, idejött Hegyközujlakról 1872 ápril havában, mint időközi tanító s távozott Paptamásiba 1879 áprilban.

Huszonnegyedik rektor Szabó Kálmán 1879 ápriltól távozott 1880 ápril. Hegyközpályiba.

Huszonötödik rektor Gere Miklós 1880 ápriltól 1882 áprilig a mikor Hegyközpályiba költözik.

Huszonhatodik rektor Sziráky Béla idejött Hegyközpályiból 1882 ápril havában, s 14 évi szolgálata után 1896 szeptember havában Kisjenőbe megy a hol ma is állami tanító, s a kire az itteni hívek jóemlékkel gondolnak.

Huszonhetedik rektor Kis Lajos, ki 1897 február havában Ricséről jön ide, s azóta működik ez egyházban közmegelegedésre.

De elég! Fejezzük be ez időszak ismertetését ekkori lelkésznek az 1901 évi őszi egyh. m. gyűlési jkv. 57 lapján közölt eme rövid életrajzával:

Kocsis József született Debrecenben 1830 január 1-én szülei voltak: Kocsis István gubás és Oláh Sára. Subscribált 1847 novemberben, 1848—49-ben a Debrecen város által kiállított s felszerelt ágyútegnél mint tüzer szolgált Erdélyben Bem alatt, s ennek minden nagyobb és nevezetesebb csatáiban résztvett.

1855 márciustól 1848 májusig B.-Ujfaluban rektor 1853 május 1-én letéven a kápláni vizsgát Hegyközszentimren s. lelkész volt 1858 szeptember haváig. Ekkor megválasztott nagyvárad tanárnak, mely hivatalát folytatta 1864 augusztusig. Ekkor paptamási-i lelkésznek megválasztván és felszenteltetvén itt lelkészkedett 1872 tavaszjáig és innen pedig cserélvén Veress Imre lelkészszel Kis-Szántóra költözött a jelzett év ápril havában. Már elebb 1864 február havában házasságot kötött Nagyváradon Torjay Emiliával Torjay Ferencz nagyvárad polgár leányával.

E házasságból 14 gyermek született kik közzől a megholdogult eltemetett 12-öt és végül áldott jó nejét.

Az egyházmegye felismervén benne a pontos és rendszerető hivatalnokot, közpénztárnokká választotta 1878 március havában. Majd 4 év mulva 1882 év tavaszán gyámpénztárnok lett és e hivatalát halála napjáig buzgósággal és nagy pontossággal töltötte be.

Meghalt 1901 December 3-án.

Ki hazáját és egyházát igazán szerette, megérdemli, ha hálás kegyelettel emlékezik róla az utókor.

(Folyt. köv.)

Keresztesi Károly,
ev. ref. lelkész.

IRODALOM.

Az üdv útja. Irta *Hársányi Pál* olesvaapáti ev. ref. lelkész. Debrecen. (Hegedüs Sándor és Sándor I. bizományában.) Ára 2 korona.

E művet „mely tisztelete a szeretette szerény jeleül” Dicsőfi József debreceni lelkész urnak, egyházkerületünk érdemes főjegyzőjének ajánlja a szerző.

Figyelemmel végigolvastam *Hársányi Pálnak* ez újabb prédikációs kötetét, s ennek egész olvasása alatt az a jóleső érzés tartotta fogva a lelkemet, melyet csak akkor érezünk, ha igazán jó, minden szellemi és lelki igényeinket kielégítő mű áll előttünk, a mely nem bocsát el addig magától bennünket, míg teljesen nem végzünk vele.

A szamosparti kis falu esőndes, nyugodalmas parochiájának derék ifjú lakója nagyon, de nagyon értékes munkával gyarapította egyházi beszéd — irodalmunkat, mikor „Az üdv útja” című, kezünk alatti művét kiadta, s emelkednie kell ott a szívekben Isten templomának, a hol azt olyan kövekből rakosgatják össze, a minők ezek a prédikációk, melyekből hit, erő és lélek sugárzik felénk.

Isten váltásmunkájának a bibliában levő menete néhány legfőbb mozzanatát veszi föl a szerző egyházi beszédeinek szövegei gyanánt, s ezekben tünteti föl az üdv útját. Szerencsés és szép gondolat, mely talán nem új azok előtt, kik a külföldi protestáns homilétikai irodalmat is ismerik, de járatlan, taposatlan ösvény a magyar közönség előtt. Összesen 15, egymást folyton előbbvivő egyházi beszédet találunk a 124 lapra terjedő, csinos kiállítású kötetben a következő tárgyakról,

személyekről és szövegek alapján: 1. Az ember teremtése: Ádám 1 Móz. 1, 26. 2. A nő teremtése: Éva 1 Móz. 1, 21—23., 3. Az ember elesése: a Sátán 1 Móz. 3, 1—6., 4. Ábrahám Gal. 3, 6., 5. Mózes V. Móz. 31, 10., 6. Dávid 2 Sám. 7, 8—9., 7. A profétizmus: Esaiás Zsid. 1, 1., 8. Keresztelő János Máté 3, 2., 9. Krisztus: a legfőbb próféta Ján. 6, 14., 10. Krisztus: az örökkévaló főpap Zsid. 5, 6., 11. Krisztus: az örökkévaló király Ján. 1, 50., 12. Péter Máté 26, 74. és Máté 16, 18., 13. Pál 1. Kor. 15, 14., 14. János 1 Ján. 3, 18., 15. A mennyei Jéruzsálem Máté 25, 31—34.

A ki az itt felsorolt tárgyakra, személyekre csak egy futó pillantást vet és csak valamennyire is ismeri bibliai tudása alapján a váltás történetét, az azonnal látni fogja, hogy ezen tárgyak és személyek, tehát az azok alapján készült egyházi beszédek között is valami benső egység van, valami benső egységnek kell lennie, látnia kell, hogy nem valamely kaleidoszkopszerűleg egymásra, egymás mellé hányt prédikációkkal találkozunk itt, a melyek közül akármelyik helyett épen olyan jól állhatna a könyvben, egy más akarmi tárgyról is szóló egyházi beszéd: hanem egy beszéd — ciklust alkotnak e prédikációk, a melyek tehát szorosán együvé tartoznak, egymást tovább viszik, kiegészítik; egy olyan épület áll előttünk e könyvben, melynek megvan a maga, erősen megvetett fundamentoma, egymásba rovtott kövekből megvannak falai, s tetőzete is fel van szépen rakva. Ugy tanítja az elmélet, azt mutatja a gyakorlat, hogy gyülekezetünk az ilyen prédikációs-sorozatok iránt érdeklődik legjobban, ezek által épül leginkább, s Isten országának dolgaiba, ezek összefüggésének ismeretébe ily módon vezethetjük be legbiztosabban a mi hallgatóinkat.

A mi már e 15 beszéd belső és külső sajátosságait, szerkezetét illeti, — megjegyezvén közbevetőleg, hogy mindenik egy elő teher — és egy utóimádság van kapcsolva, — ez egyházi beszédeken valami végtelenül jóleső egyszerűség, valami természetes báj, pongyolaság nélkül való keresetlenség vonul át. Szerző olvasott fő, ki a bibliai théológia, a dogmatika s a morál elveivel tisztában van, s e tudományok elvont eszméit, mint theologikumokat, át tudja vinni az életbe, vallássá tudja azokat átdolgozni. Beszédei mindig szövegszerűek, a nélkül azonban, hogy a szerző csak legkevésbé is törekednék ékesen körülírt fötételek, szigoruan kiszabott részek, tehát pontosan meghatározott dispoziciók nyügei közé zárni be magát. Kivétel nélkül minden beszédében súlyt helyez a gyakorlati elemre, mert elméleti fejtegetései során minden esetben hallgatói lelkéhez, lelkiismeretéhez, akaraterejéhez fordul, s így nem csak meg akarja azokkal tárgyát ismertetni, nemcsak meg akarja azokat tárgya igazsága, fontossága felől győzni, hanem indítani is akarja azokat a hallott dolgok követésére. Ez pedig a jó prédikáció egyik, igen fontos próbaköve. És végül föl kell említenem az egyházi beszédek nyelvének bibliai zamatosságát és azt, hogy mindig és mindenütt Krisztusra vezetnek azok vissza a lelküket, hogy tehát egytől-egyig mind tisztán keresztyén irányu beszédek.

Hogy kifogásoljak is valamit, én nem mondanám templomi kathedrámban ezt: „Igen jól mondja egyik nagy német theologus Grube” (pag. 33) sem a „profétizmus” szót nem használnám, mert a derék német theologus gondolatát én el tudom mondani nevének fölemlítése nélkül is, és mert a profétizmus szó nagyon is tudományos technikus terminus, tehát nem való a

templomba, de ez igazán olyan lényegtelen csekélység, hogy csak mintegy hajánál fogva kellett azt a könyv olvasása közben nyert képeim és megjegyzéseim áramából kiragadni.

Egészen véve tehát egy nagyon jó könyvvel gyarapodott egyházi beszéd — irodalmunk és mi szives örömmel üdvözöljük ifjú testvérünket, *Harsányi Pált* abban a gárdában, mely szelleme termékeivel úgy lép ki a nagyközönség elé, hogy képes ezt magának néhány csapással meghódítani.

Csiky Lajos.

Kovács János temetése.

Hétfőn délelőtt temették el Szalacson Kovács Jánost, a ki negyven éven át szolgált mint a természetrajz tanára nehéz időkben főiskolánkat. Már tizenegy éve nyugalomba vonult s ezt az időt gyermekei családja körében, legnagyobb részt vejenél Dr. András Ernő járásorvosnál Szalacson töltötte. Az odaadó szeretet, a családi boldogság tette lehetővé, hogy a 90 évet betöltött öreg úr élete utolsó napjáig egészséges volt testben szellemben és kedélyben egyformán.

Naponként kijárt télen-nyáron a szabad természetbe a melynek titkait fáradhatatlanul fürkészte, gyümölcsfákat nemesített, virágokat ültetett. Hozzá járt a falu és a környék apraja-nagyja tanácsért. Igyekezett is ő a tudomány legújabb haladásával is lépést tartani. Halála előtt való nap még olvasott és jegyzeteket csinált. A műveltség könyvtárának új kötetéből.

Mindennapi olvasmányaik felett jókedvű eszmecseréket folytattak vejevel, ez volt legkedvesebb szórakozásuk. Magas életkora mellett is váratlan volt a halála mindössze néhány óráig szenvedett s még az agónia alatt is a tudós nyugottságával konstataulta ő maga az elmaradhatatlan természeti processus elkövetkezését. Miután környezetétől maradandó becsü böles mondásokban búcsút vett örökre elszenderedett. Kedves egyénisége pótolhatatlan irt hagyott maga után az öt rajongásig szerető családban. Nagy részvéttel adózott emlékének a falu és környéke s a főiskola is két tanárát küldte ki a temetésére. A kedvezőtlen téli idő dacára megtelt a falu temploma, ahol Nagy Imre lelkész megható és tartalmu imát mondott felette. Azután kikísérte a gyülekezet a temetőbe s ott a sirnál Dr. Gulyás István bucsuztatta el a pihenni tért munkatársat kollégái nevében.

sz.—b.

Kovács János sirjánál.

Dr. Gulyás István sirbeszéde.

Mielőtt itt hagynál bennünket végképen s megternél a legédesebb édesanyának: az anyaföldnek kebelébe volt tisztársaidnak a debreceni főiskola tanári karának bucsuszavait intézem hozzád. Pályádnak sorsosaiét, akikkel egy hosszú életen át egy eszméért küzdöttél, akiknek fáradaimaiban, örömeiben testvéreleg részt vettél, akiknek részint felejthetetlen barátja, részint böles tanácsaiddal munkásságoddal utmutatója példányképe voltál.

Lelkünket keserűséggel tölti el a válás fájdalma, az a tudat hogy többé magunk között nem láthatunk,

derült bölcsességet sugárzó szemeidbe nem tekinthetünk, mindig szeretettől sugalmazott szavaidat nem halhatjuk. A keserűség értelmei megháborítják lelkünk egyensúlyát mert koporsódnál megszállnak bennünket is a halál félelmei, a halálé, melyet veszteségünk érzetében kegyetlennek irgalmatlannak ítélünk. A testi megsemmisülés szívet facsaró látványa elborítja szemünk látását, a koporsó elfedi előlünk a boldog feltámadás vigasztaló képét, pótolhatatlannak érezzük azt a veszteséget, mely e sok bajjal megrakott de sok örömmel is fűszerezett földi élet elhangzásával jár.

Vigasztalódást csak akkor érezünk, ha sirod szélé-ről visszatekintünk megfutott pályádra. — A pátriárkhákra emlékeztető hosszú életeredből egy egész életre való töltöttél el azon a pályán, melyet már már az ókor bölcsei rögzösnek, háládatlannak hirdettek. — És mi tudjuk s itt, sirod szélén, az utolsó Istenhozzád mondasakor biznyságot is teszünk róla, hogy te ezt a pályát dicsőségesen futottad meg, hogy annak a töviseit nem érezted, mert egész lelkeddel, gazdag tapasztalással és igaz tudománnyal csügöttél mindvégig annak végső célján a gondjaidra bizott sereg emberré képzésének nagy gondotán. Tudjuk mert hiszen közvetlen tanui voltunk, hogy nemzedékek hosszú sorának oltottad be lelkébe a tudománnyal együtt emlékezetet, atyai jóindulatodnak soha el nem halványuló emlékezetét. — Tudjuk, hogy földi pályád végén rajtunk, jelenlévőkön kívül, tanítványaidnak ezrei hullatnak éretted őszinte könyeket s emelnek ércnél maradandóbb emléket sirod fölibe a hála és szeretet érzelmeiből. Láttuk és látjuk hogy tanári pályád ideális betöltése mellett mint ember is a legelső helyet vívtad ki magadnak s virágzó, kiterjedt családot alapítottál, melynek tagjai most a fájdalom égető könyeit ontják koporsód fedelére.

Ennek az emberileg tökéletesnek mondható szép pályafutásnak szemlélete fájdalomban is hálásakká és büszkékké tesz bennünket. Büszkékké ezért hogy a miénk voltál, hogy életed javát közöttünk töltötted el, hogy nemes lelked kincseit főiskolánk felvirágoztatására pazaroltad. És hálásakká azért, mert példát mutattál nekünk arra, hogy milyeneknek kell lenünk, ha a te érdemeid hervadhatatlan koszorujának elnyerésére törekszünk.

Ezekkel a felemelő érzésekkel távoznak sirod mellől szeretett pályatársunk. A te töled annyira szeretett főiskola tanárkarának nevében kívánjuk neked nyugodjál csendesen az édes anyaföldben, melynek titkait anyyi szeretettel buvárlottad.

Sirhalmod most kopár és pusztaság lesz, méltó ahhoz a leverő fájdalomhoz, mellyel elvesztésed fakasztott a hozzá ragaszkodó szívekben. De nemsokára eljő a tavasz, s a szeretet virágokat fakaszt a barna hantokon. Virágokat, melyeket életeredben úgy szerettél s a melyek szeretetedet fogják hirdetni sirhalmodon is.

Nyugodjál békével! Legyen áldott emlékezeted!

KÜLÖNFÉLÉK.

Zsinati levél.

Jöttünk, láttunk és elfogadtuk a kormány észrevételeit, melyet a zsinati törvényekre vonatkozólag a becses figyelmünkbe ajánlott.

A sok tatik, tetik itt-ott szaporodott, itt-ott változott a paragrafusokban, kimaradt egy-két

alkalmatlan jelző is a többi jelzők közül, de összeségében a törvény maradt olyan amilyen törvény szokott lenni: gyarló munkának, mely sok az igaznak, kevés a rossznak; erős a gyengének és gyenge a hatalmasnak s végeredményében mégis egy olyan mérték, a mely egységet hoz be és olyan színvonal, mely minden egyházra kötelező a mely nélkül nem lehet adminisztrálni.

Sokkal nagyobb érdekű volt a kormány leirata kapcsában kifejtett vita, melyet Sass Béla indított meg. A kormány ugyanis most nem ő felsége nevében tette meg észrevételeit a hozzá felterjesztett törvényekre, hanem a maga nevében. Épen mint ama 60—70-nek a papi kongresszussal, ő is beállott előkészítő bizottságnak mielőtt ő felségét informálta volna közbeesőleg iparkodott elhárítani a fenforgó nehézségeket.

Konstatáljuk, hogy ez a forma noha megengedjük hogy alkotmányosság szelleméből folyhatik, mindazon által ujtás és mint minden ujtás aggodalmat keltő. A többség ugyan másként vélekedett.

Nem mondhatom azért, hogy a Sass Bélának az álláspontja az atyákat hidegen hagyta volna.

Ez az oka, hogy nyílt ülésben is szóba került a dolog és utoljára is szavazással dönt el.

Ennek a szavazásnak az adott érdeket, hogy Sass Béla álláspontja mellett Tisza István gróf bizalmas emberei állottak fel mintegy nyolcan. Ime látjuk tehát, hogy a kormánnyal szemben nem csak a szociálisták állanak, hanem mások is.

A dolgot illetőleg azonban győzött a hivatalos feltevések s ha lappangott volna még valami aggály a lelkek mélyén, azt is eloszlatta a zsinati gyűlés a másik nagy szenzációja a *király látogatása* 60—70 zsinati tag, már t. i. azok a kiknek a keze ügyében 27 gombos dóka, palást frakk vagy más diszruha megakadt, tisztelegtek ő felségénél. Ime milyen jó a kinek mindenütt vagyon lakadalmi köntösse, mint Dombinak a békésbánságiak derék esperesének, a kin még a király szeme is megakadt. A tiszántuliak főgondnokának nem volt s ezért nem is szólíthatta meg a felség, pedig miután jórészt csak a nagy szál embereket szólította meg, bizonyosan őhöz is lett volna szava, ha egyébről nem, arról az egyetemről, melyről hisszük, hogy lesz szó még a zsinaton.

Mert lesz még egyszer ünnep a világon és lesz még egy zsinati ülés. Ha lejönnek a szentesített törvények s midőn minden bizottságok beszámolnak a rájuk bizottokról, ez pedig ha az Ur akarandja és élünk a ránk jövődjő új esztendő februárius vagy március hónapjában lesz.

Tudósító.

— **Herepi Károly, Borsos Benő, Kovács János.** Három nagy név, mely egész református egyházunk gyászja s mindnyájunk vesztesége. Megilletődve soroljuk őket egymás mellé. Csaknem egy időben döltek ki s mind a hárman be vannak írva iskoláink történetébe. Herepeivel a büszkeségünket képező nagyenyedi főiskolának 48 utáni regencatiója van összeforva. Kovács János a debreceni főgimnáziumunk nesztorja és kiérdemült tanára volt. Borsos Benőhöz pedig a szatmári főgimnázium újra alkotása van kötve. Herepei és Kovács hosszú és sikeres pálya után döltek a sirba. A szatmári főgimnázium nagy nevű igazgatója az élet delén, a legszebb férfi korban ment el a minden élők útján. Elhunyt mindnyájunk és szeretteinek mély fájdalomára. Életrajzukat kegyeletes toll fogja méltatni lapunk hasábjain, emléköket szerető szívek, kartársak és tanítványok serege fogja megőrizni és a miért éltek s áldoztanak: az enyedi, debreceni és szatmári iskolák. Áldottak az igazak.

— **Épülnek a magyar egyházak.** *Hírek a nagybányai egyházmegyéből.* A Sinka Lajos tanácsbíróvá választása eldőlt, az egyházak tulnyomó többsége ő rá adta a szavazatát. Megtisztelese ez a ref. tanítói karnak, mely ilyen jelesekkel nevel és tart, de büszkeség és dicsekedés is. Mert ime a mi egyházunk még mindig honorálni képes a tehetségeket és még mindig bizonyosságát tudja adni annak, hogy a demokratikus irányhoz hű marad. Vannak még nagy embereink és méltányolni is tudjuk azokat. Ennek bizonyossága az az általános öröm, mely esperesünk Nt. Széll György felé fordul, ki egészségét teljesen vissza nyerte s kinek családi örömeben (kedves leányát jegyezte el nem régen egy lelkész társunk) az egész egyházmegye részt vett. Más téren is mozgunk. Soltész Elemér nagybányai lelkész szép vállalata az *Igehirdető* jól sikerült. Gyülekezeteink is mozognak. A napokba volt öröm ünnepe a krassói egyháznak, mely egyházunk gyönyörű mintaszerű iskola épületet emelt és ott a végvidéken emelkedő tornyába órát állított. F. hó 10-dikén történt ez az esemény: Ugyanis e napon lett átadva rendeltetésének a diploma tornyába valóban remekbe készült tornyóra, a mely egyrésztől készítőjét Mezey Dezső urat (Nagy-Várad Szent János utca) az egykori hírneves Daday-féle toronyórákészítő cég méltó utódját, másrésztől a krassói hívek áldozatkészségét dicséri, mert az előállítás ár a nagy közönség filléreiből gyűlt össze. Kár, hogy örvendetes eseménnyel kapcsolatban, a krassói nemes és szent gyülekezet gyászáról is kell emlékeznünk. Az egyház egyik tevékeny és buzgó presbitere félegyházi és szalárdi Jakó Antal földbirtokos, az egyházmegyei tanügyi bizottság fáradhatatlan tagja a napokban mindannyiúnk fájdalomára elhunyt. Kora elhnyta nem csak a család és a krassói egyház gyászja, fájdalmas érzést keltett az mindenütt az egyházmegye területén, mindannyiúnk szívében, kik bánatos érzéssel kívánunk egyházunknak hozzá hasonló hű és igaz lelkeket s néki csendes nyugalmat lent a sirban. i.—e.

— **Halálozás.** Győry Lajos hevesnagykunsági esperest érzékeny veszteség érte, nejének, a volt kisújszállási pap leányának Erdélyi Erzsébetnek f. hó 8-án d. u. 5 órakor 18 havi súlyos szenvedés után bekövetkezett halával. 49 évet élt s ebből 29-et házasságban. Benne gyermekei: ifj. Győry Lajos nejével Medveczky Arankával, Béla és Erzsike a legjobb anyát siratják. Temetése hétfőn d. u. 10-ik én történt meg havas, esős időben, de ennek dacára nagy részvét mellett. Ott láttuk a gyászoló rokonság részéről az Erdélyi Medveczky,

Hathy, Mészáros család több tagját, Mészáros Ilyés és Gál Kálmán tanácsbírókat továbbá Magyary Kossa Bélát, Horthy Szabolcsot és Jenőt, az egyházmegyei papság és világiak több képviselőjét és a kenderesi gyülekezetet, mely szeretett papnáját gyászolta. Temetési beszédet a templomban Gergely Antal mezőturi lelkész tartott. Beszédének conceptiója: Jákób futása, mint ennek a félelemmel, bajokkal teljes élet vámdorjának képe, az ő álma és küzdelme az Urral, mint az ember szabadulás utáni vágya s tusakodó küzdelme. Az imádság ereje, mely mint Jákób angyalai, fel száll az égbe s onnan visszatér, adja az embernek a megnyugvást, hogy szenvedéseinek kövéből oltárt építsen, mint Jákób az Urnak. Szép alkalmazások következtek aztán a hosszas szenvedés vándorutját járó elköltözöttre, ki győzedelmeskedett imádsága erejével, mert maga az idvesség Fejedelme szállt le hozzá, hogy szenvedéseinek kemény követől magához emelje; továbbá a gyászolókra, kiknek számára a szenvedés ama közszikláját már imádság oltárává változtatta az Ur. Eljött hozzánk adventben, hogy készítsen kiszenvedett szerelme-sünknek karácsonyt, a békesseg karácsonyát. . . Mindez a képek gazdag színpompájában, de a vigasztaló hit erejével mély hatást tett, mely után hosszú kocsisor s gyalogosok kísérték el s kiszenvedett a családi sirbolthoz, hol még Török Imre kisujszállási lelkész mondott pár vigasztaló szót. Mi is a magunk részéről vigasztalást kívánunk a gyászoló családnak a szerettük elvesztése felett érzett mérhetetlen fájdalomra.

— A debreceni ref. tanítóképezde kitüntetése.

Halász kultusz miniszteri osztálytanácsos nagy értékű munkájának kapcsán sok szó esett a felekezeti tanítóképezdek ügyéről. A katolikusok az országgyűlésen is szóvá tették a Halász röpiratában teljes joggal felpanaszolt sorokat. Mi protestánsok hallgattunk, mert a megrovás nem minket ért. Hogy nem minket és a mi ref. tanítóképezdenket annak bizonyága csak az a elismerés, mely a miniszteri jelentésben a többek között a debreceni ref. tanítóképezdet újabb dícsérettel emelte ki, hanem az a kitüntetés is, mely e szép hivatást teljesítő tanintézetünket érte az által, hogy annak igazgatóját *Orosz Istránt* a vallás és közoktatásügyi miniszter az országos közoktatásügyi tanács tagjává kinevezte. Ez a kitüntetés első sorban az érdemes igazgatónak, a mi kedves és szeretett kartársunknak szól, a ki arra bokros érdemeivel rá is szolgált, de másodsorban tiszta világításba helyezi a ref. tanítóképezde nagy szolgálatait és a magyar közoktatásügyi szolgálatában kifejtett hathatós működését is. Gratulálunk.

— **Belmissziói munkásság.** Debreceni kollégiumunk főgimnáziumában már 5-ik esztendeje tart *S. Szabó József* vallástanár az adventi vasárnapokon a karácsonyi nagy ünnephez való előkészületül isteniszteleteket, melyeken *Mácsay Sándor* énektanár is közreműködik. Ezek az ünnepi előkészületek az idén is megtartatnak a tanulóifjúság buzgó részvételével és nagy lelki épülésére. — Szép és üdvös munkásságot fejtenek ki még emellett a főgimn. felsőbb osztályának növendékei a vallástanár vezetése alatt az *ifj. gyülekezetben* is. — Örömmel értesültünk arról is, hogy bár kissé megkésve, de azért folytatni fogja e télen is a debreceni fels. leányisk. tanárkara a tavaly oly nagy sikert ért *protestáns estélyeket*.

— **Az országos ref. tanáregyesület igazgatóságának gyűlése.** Az orsz. ref. tanáregyesület központi igazgatósága e hó 9-én *Dóczi Imre* elnöklete alatt

gyűlést tartott. Napirend előtt mindjárt az elnök jelentkezett szólásra s előadta, hogy a zsinat utóbbi ülészaka alkalmával *Sinka Sándor* és *dr. Antal Géza* alelnökökkel együtt fölkeresték *Tóth János* és *Molnár Viktor* közökt. államtitkárokat hogy tájékozást kérjenek tőlük a ref. felekezeti középisk. tanárok fizetés-kiegészítésére nézve s egyszersmind a tanárság némely aggodalmának, és elégtelenségének is hangot adjanak az utóbb megjelent miniszteri rendelet egyes rendelkezéseivel szemben. E látogatás eredményeképpen az igazgatóság a tanáregyesület nevében, most még az utolsó órában egy fölterjesztést tett a miniszteriumhoz (lapunk jelen számához mellékeljük. Szerk.) Egyébként a sok mindenféle riasztó hírrel elletében a küldöttség arról értesült a miniszteriumban, hogy a fizeteskiegészítésre nézve még teljes hitelt érdemlő számítások nincsenek s a tiszta kép e tekintetben január közepe előtt nem igen látható. Addig tehát mindennemű hirtelés korai és a tárgyaltan. Többintézet autonomikus aggodalmak miatt föl sem küldte még a miniszteriumtól kért adatokat. Szóval a dolog nem megy gyorsan és könnyen. Sok részben megnyugtató az az értesítés, melyszerint a szerzetes-rendi tanárok fizetésének kiegészítésére miután a bencések és premontreiek a segélyt nem veszik igénybe, hozzávetőleges számitással mintegy 30—40 ezer korona szükséges, amit egyelőre póthitel útján is lehet fedezni. Az elnök jelentése után az igazgatóság rátért a tárgysorozatra s ennek tárgyalása közben kimondotta hogy a *választmány 1907 febr. 2-ára hivassék össze* Debrecenbe. Ez elé kerül majd többek között a jövő évi kolozsvári közgyűlés idejének lefolyásának a megállapítása s a megindítandó egyesületi közlöny ügye. E tekintetben az igazgatóságban két vélemény van egymással szemben. Az egyik magas színvonalon álló tudományos folyóiratot kíván, a másik kisebb terjedelmű s nem tudományos jellegű egyesületi értesítőt. Amaz nagyobb anyagi áldozattal jóformán csak a tagsági díjak fölemelésével létesíthető, emez körül belől fedezetet talál az egyesület jelenlegi jövedelme mellett is. — A *Kiss Lajos VIII. o. oknyomozó magyar történelmi tankönyvének* megbirálása az igazgatóság *Géresi Kálmán, Kulcsár Endre, Csontos József és Bodrogi János* tagokat kérte fel. A mű a jövő 1907/8 tanévre már tankönyvül ajánlható és bevezethető lesz. Szintugy a II. osztály számára való *magyar olvasókönyv*. Az egyesület új pályatételének szövegéül az igazgatóság ezt fogadta el. *Kálmán nézetek és működése a nevelés és tanítás terén*. Végül fájdalmas részvétellel vette tudomásul az igazgatóság a ref. tanárság Nesztorának, a 90 éves *Kovács Jánosnak* és a kiváló igazgató tanárnak, az egyesület választmányi tagjának *Borsos Benőnek* elhunytát.

— **Jámbor Ferencz ünnepély.** Kegyeletes ünnepélyt tartott decz. 3-án a főisk. ennek egyike alapítója: Jámbor Ferencz emlékére. — A jól sikerült ünnepélynek, — melyen a rokonokon kívül nagyszámu közönség is résztvett műsora ez volt: 1. Gyászének. dr. Szöllősy Attilától. 2. Megnyitó beszéd. Tartja: dr. Haendel Vilmos ak. ig. A jutalmazottak megnevezése. 3. A finn zene. Paciuától. 4. Komoly szavalat. Előadja Szabó István th. 5. Óh ne mondj engem. . . Zimaytól. 6. Vigszavalat Előadja: Hajdu Árpád th. 7. Boesckay emléke. Mácsay Sándortól. Érdekes volt ez ünnepély azért is, mert ekkor adta elő másodsor az énekkar Mácsay Sándor főisk. énektanárnak Boesckay emléke című alkalmi darabját, melyet első ízben a Boesckay szobor leplezése alkalmával énekelt.

— **Templomavátás.** Ismét egy új templom emelkedett. Új és fényes csarnoka az Örökkévaló Isten imádságának. Ez új templomot az élesdi református gyülekezet építette fel, sok küzdelmek között. E templom falai néhány évvel ezelőtt ketté nyíltak, annyira hogy a hatóság intézkedése folytán bezárattott. E katasztrófa akkor történt, mikor az egyház a legnagyobb szükségben volt. Vagyona nem lévén, a debreceni ref. kollégiumtól vett fel kölcsönt, részben pedig egyes nagyobb egyházaktól nyert temploma építési költségeinek fedezésére kegyes adományokat. Nem kevés érdeme van a templom építés körül gróf Bethlen Aladárnak is, ki az élesdi ref. egyházat szintén nagyobb összeggel, mint nemes adománnyal támogatta, mellette Makai Károly az élesdi református egyház buzgó lelkipásztora s Kerekes Elek egyházi főgondnok fáradoztak az építés körül. E helyen kell köszönetemet kifejeznem az élesdi ref. egyház s egyháztanács nevében mint az egyháztanács jegyzőjének, mindazon egyházak előljárósága iránt, kik nemes adományaikkal segítettek az élesdi ref. egyházat. A templom ünnepélyes felavatása nov. 25-én vasárnap délelőtt ment végbe. A tiszántuli ev. ref. egyházkerület ösz püspökét Eröss Lajos debreceni theol. tanár képviselte. Pontban 9 órakor gyülekeztek a meghívott lelkészek a ref. paróchián s a beharangozás után innen vonultak sorban az új templomba, hol a nagy számmal összegyűlt közönség felálló éneke (37. dics. 1. verse) fogadta őket. Ezután Eröss Lajos theol. tanár mondotta a lélekemelő magasztos felavató imádságot. Majd Sulyok István a bihari egyházmegye érdeemes esperese lépett a szöszékre s mondott remek egyházi beszédet. A prédikáció után elhangzott közéneket keresztelés követte a keresztelési szertartást Doma Gyula p.-ujlaki lelkész végezte az urvacsorát pedig Nánási Lajos mezőtelki és Sipos János posalaki lelkész osztották. Legmeghatóbb volt Makai Károly helybeli agg lelkipásztornak imádsága, mely után az ünnepélyes szertartásokat a gyülekezet éneke (234. dics. 2. verse) zárta be s a 179. dicséret 10 verse alatt a gyülekezet a templomból kivonult. A fényes ünnepélyt kiegészítette az élesdi Erzsébet-szálló disztermében déli 1 órakor tartott bankett amelyen mintegy százan vettek részt. Élesd. Tóth Kálmán, s. lelkész.

— **Megjelent:** *Énekeskönyvi tárgymutató a magyarországi ev. ref. egyház énekeskönyvéhez. Lelkészek, énekezők, tanítók számára egybeállított Csiky Lajos, debreceni ev. ref. theol. akad. tanár. Ara 1 kor. 70 fillér. Debrecen, Faragó György (Debr. Prot. Lap) könyvnyomdája.* Csiky e legújabb művének megjelenését a Faragóféle nyomdának lapunkban jelzett nagy kalamitása hátráltatta pár héttel. E napokban azonban megjelent e munka, mely a maga rengeteg sok római és arab számával óriási munkát adott szerzőnek s nyomdásznak egyaránt, s dicséri a nyomdát, mely a nehéz feladatot egy szép kiállítású könyvben igazi bravurral oldotta meg. A tárgymutató 56 lapra terjed; ismertetéséről gondoskodunk. Mire e sorok napvilágot látnak, minden előfizető megkapja a maga példányát. További megrendelések Debrecenbe a szerző nevére intézendők.

— **Lapunk mai számában** mellékeljük Hegedüs és Sándor cég, a Tiszántuli ev. ref. egyházkerület bizo-

mányosai legújabb kiadása zsoltár-mellékletét, melyre felhívjuk olvasóink b. figyelmét.

Szerkesztői üzenetek.

— Gy. J. Bélzerind. A cikk bejött, köszönöm. — **B. I. Magyar Ittebe.** A cikk közlése elmaradt, pedig eltekintve a felhozott esetről, a mely kedvetlenséget okozott volna méltatlanul, nagyon szeretném napirendre hozni e kérdést. A második az év utolsó vasárnapján megjelenő számba fog jönni. — **S. I. Kántorjánosi.** Köszönöm. — **Szabolcsitanítók.** Még ez évben leadom. — **Kálvinista.** Legjobban szeretném a vitát bezárni. — **N. E. Kispalád.** Pompás cikk, de igazságtalan. Átadtam az illetőnek. A mi sorsunk nem ilyen lapálákon fordul meg, hanem egyfelől a pénz, másfelől a szolgálaton. A jelzett cikkeket várom, szíves üdvözet. — **F. J. Daruvár.** Lesz e pályázat?

Tartalom jegyzék: Dalok a sötétből. Kiss Áron. — A történelem tanúsága. Dr. Ferenczy Gyula. — A behívatalnokok mellékfoglalkozása. Bottyán Pál. — A debreceni református kollégium adattára. Balogh Ferencz. — Közéletünk: Egyházkerületünk ösz közgyűlése. — A kisszántói ev. ref. egyház történelme. Keresztesi Károly. — Irodalom. — Kovács János temetése. — Különfélek.

FELELŐS SZERKESZTŐ: **DR. FERENCZY GYULA.**

Pályázat.

A debreceni reform egyházmegyébe kebelezett, halálozás által megüresedett *bakonszegi lelkészi állomásra* pályázat hirdettetik.

Évi javadalom a hivatalos becslés szerint: 3749 korona 50 fillér, a mely áll mintegy 36 kataszt. hold földből, legelő illetőségből, 27 m. m. 25 kgr. rozsból, 20 m. m. 50 kgr. árpából, stólából 4 öl tűzifából s különböző alakokból s az egyháztól járó mintegy 2400 korona készpenzből

Az állomás *első osztályu.*

A minősítvénynyel s e pályázati hirdetés megjelenése után kelt s esperesileg megerősített szolgálati bizonyítványnyal felszerelt kérvény 1907 január 7-ig Dávidházy János espereshez, Kaba, postahely, küldendő.

Az állomás 1907 ápril. 24. elfoglalandó. Debrecen, 1906. december hó 10.

Dicsöfi József
egyh. ker. főjegyző.

Pályázat

hitoktató segédlelkészi állásra.

A torontálvásárhelyi ev. ref. egyház presbiteriuma pályázatot hirdet a lemondás folytán megüresedett hitoktató segédlelkészi állásra. Évi fizetés: 1200 azaz Ezerkétszázkorona az egyházpénztárából havi előleges részletekben. Ezen fizetés az iskolák államosítása után, mely folyamatban van, fölemeltetik.

Kötelesség : vallástanítás a községi iskolákban a miniszteri tantervben megszabott órákon. Rendes segédkezés a lelkészi szolgálatok végzésében. Fölmondási idő 2 hónap.

Kérvények lelkészképesítő bizonyítvány vagy lelkészi teendők végzésére nyert felhatalmazvány melléklésével 1907 január 6-ik napjáig az egyháztanácshoz küldendők. Az állás azonnal elfoglalandó.

Torontásvásárhely, 1906. december 10.

Az egyháztanács.

Pályázat.

Az erdélyi ev. ref. egyházkerületben, a kolaszegi egyházmegyében kebeleztet bányahunyadi egyházközség énekvezéri állására pályázat nyitattik.

Javadalom : Tisztességes lakás, kerttel, gazdasági épületekkel. Buzakepe értéke 553 kor. borkepe 445 kor, garaspénz 88 kor, korcsma regale kamat 324 kor, a községi pénztárból 30 kor, szántó, kaszáló jövedelme 130 kor, stóla a passio éneklésével együtt 104 kor. Az uri osztály részéről 80 kor. Összes jövedelem 1754 korona.

Kötelesség : a rendes templomi és templomon kívüli énekvezéri teendőkön kívül az állam iskolai ref. felekezeti növendékek ének tanítása a meghatározott ének óra számban.

Folyamodási határidő : december 25. A kellő okmányokkal felszerelt folyamodványok Nagytiszteletű Deésy Gyula ref. esperes atyánkfiahoz küldendők Gyaluba.

Bánfihunyad, 1906. december 13.

Ignác Károly.
reform. lelkész.

Pályázat.

A h.-m.-vásárhelyi ev. ref. egyháztanács a főgymnasiumnál megürült két rendes tanári székre pályázatot hirdet. Ezek egyikével a latin és görög nyelvnek, másikával a mennyiség- és természettannak s ezekkel rokon tárgyaknak a megszabott heti óraszámában tanítása van összekötve. A latin-görög nyelvi tanszék a Vall. és Közokt. Minisztérium kinevezése, a mennyiség-tan természettani pedig választás útján töltetik be. A latin-görög tanszékre pályázók közül a régészethen jártasok — egyenlő körülmények közt előnyben részesülnek.

Csak ev. ref. vallásnak pályázhatnak.
A megválasztandó vagy kinevezendő ren-

des tanárok javadalmazása lesz 2400 kor. törzsfizetés, 500 kor. lakáspénz, 200 kor. ötödéves korpótlék a gymn. pénztárból évnegyedes előleges részletekben. Ha rendes tanár nem volna választható, vagy kinevezésre ajánlható, helyettes tanárt választ, vagy ajánl kinevezésre az egyháztanács, a kinek javadalmazása 1600 kor. törzsfizetés és 200 kor. lakáspénz lesz, említett részletekben kiszolgáltatva.

A megválasztandó rendes tanár egy évi sikeres működés és kifogástalan magaviselet után állandósíttatik.

Folyamodni lehet a pályázók életkorát, valóságát, végzett tanulmányait, képesítését, katonai szolgálatát bizonyító oklevelek orvosi bizonyítvány és ha nős az illető esketési anyakönyvi kivonat — alapján alólírott elnökséghez december 31-ig beterjesztendő kérvényben.

Mindkét tanár kötelezett tagja lesz az orsz. tanári nyugdíjintézetnek s a megválasztandó tanár állomását 1907. febr. 1-én elfoglalni köteles.

Hódmezővásárhelyen, 1906 nov. 29.

Pap Imre,
lelkész. a gymn. igazg.
tanács elnöke.

Pályázat.

A békésbányai ev. ref. egyházmegyében elhalálozás folytán megüresedett gyomai egyik lelkészi állásra. Évi javadalma : 1. Késpénz 400 Négy száz korona 2. Természetben $\frac{3}{4}$ háromnegyed telek föld. 3. $\frac{1}{4}$ Egy negyed telek föld haszonbéréül 140 Egyszáznegyven korona. 4. Buza 25 Huszonöt köből. 5. Árpa 25 Huszonöt köből. (Az egyház magtárból) 6. Tüzifa 5 Öt öl. 7. Stóla (Az egyházkerület rendelete szerint. Lelkésztársával egyenlően megosztva) 8. Lakhely. (A föld után járó adót egyházkerületi rendelet szerint az egyház fizeti, azon megjegyzéssel, hogy ha tán jövőre a földek adómentesek lennének, azon esetben a földadót, illető lelkészurak fizetéseikhez nem csatolhatják.) Az állás első osztályu,

A kellő módon felszerelt kérvények 1907 január 8 napjáig Dombi Lajos espereshez Gyulára (Békés megye) küldendők. Az állás 1907 május 1-ső napján elfoglalandó.

A megválasztandó az egyházmegyei gyám és nyugdíjintézetnek kötelezett és jogosított tagja leendő.

Debrecen, 1906. december 10.

Dicsőfi József
egyh. ker. főjegyző

Király balzsam Köszvény és csusz ellen.

Legujabb gyógyszer.

Ezen balzsam legujabb gyógyszer úgy belsőleg, mint külsőleg mindenféle fájdalmak ellen. **Király-balzsam** készítményem mint házi szer szükséges, hogy minden háznál kéznél legyen, mert úgy belsőleg, mint külsőleg kitűnő hasznos szer.

Belsőleg gyomorfájásnál gyomorgöresnél esikarásnál, fejfájásnál azonnal hat s legjobb fájdalomcsillapító.

Külsőleg tekintélyes orvosok ajánlják **köszvény**nél **csuznál** továbbá meghülesknél, **fog** és **fejfájásnál** pár perc alatt hat. Igen hasznos gyógyszer még szájvizhez cseppentve rossz lehellet szagtalanítására. **1 üveg 2 k 65 f. 3 üveg 6 kor. 65 fill.** Utánvétellel bérmentve.

Magyar ember nem használ mást csak a híres Hajdusági pedrót!!
mely legjobb bajusznövesztő és ápoló szer az összes bajuszpedrő készítmények között. Hatása gyors és biztos

Postán 3 dobozt 2 K. 15 fillérért. 6 dobozt 3 K. 65 fillérért bérmentve utánvétellel küld a készítő.

Grósz Nagy Ferencz

„Arany egyszarvu” gyógyszerháza a hol minden bel- és külföldi gyógyszerkülönlegességek eredeti árakban szereshetők be.

SZABÓ SÁNDOR

képesített építőmester építési irodája és festékgyára
DEBRECEN, Kölcsey-utca 18.

Egyházi és iskolai építkezések tervezete és kivitele felsőbbbhatóságilag helybenhagyott vagy a közgazgatás ügyi minta alapján.

Tervezetek és költségvetések készítése vagy azok felülbírálása a hely színén is.

Építkezési kölcsönök ajánlása és lebonyolítása

Szabadalmazott gyorsan száradó és szárító vízszigetelő festék gyár falak, nedves helyek szárazzák tetelére. Vihar és időjárásálló **homlokzat festékek, zománczmáz, klozetek, fürdőszobák, konyhák falainak vízmentes bevonására.** Gyorsan száradó kemény és puha padló festékek mindféle színben.

Teljesített építkezésekről, végzett munkálatokról bizonyítványok és elismerő okiratok.

SZABÓ SÁNDOR

képesített építőmester építési irodája és festékgyára
Debrecen, Kölcsey-utca 18.

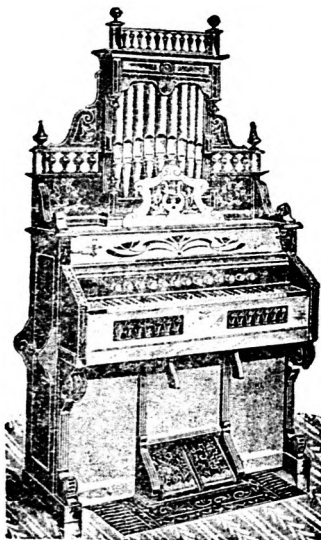
Orgona - Harmoniumok.

A gyönyörű hang, melyet a világhírű és elismert legjobb gyártmányú amerikai rendszernek elmés szerkezete elővarázsol, önmagának zeng dicséretet. 65 forinttól minden árban kapható.

Első magyar — villamos erőre berendezett — hangszergyár.

Stowasser J. cs. és kir. udvari hangszergyáros, a m. kir. zene-akadémia, színházak, művészek stb. szállítója
BUDAPST, I L., Lánchid-utca 5.

Továbbá ajánlja saját gyárában készült, elismert legkiválóbb minőségű összes **huros-, vonós- és fuvó-hangszereit**, szakértői és feltétlen szolid árak mellett.

Hangfokozó-gerenda!

mely által bármely hegedű, gordonka beillesztése után sokkal jobb, erősebb és lágyabb hangot nyer. (Biztos siker.) Hegedűbe **hangfokozó-gerenda** 4 frt. Kezesség minden egyes hangszernél.

Legnagyobb gyár és raktár.

Saját találmányú (Rákóczi) **Tárogató**; általánosan elismert legjobb, mely tökéletes solo hangszerré általam konstruáltatott iskolával 35 forintsól feljebb.

Az összes hangszerek javítása különleges, szakszerű pontossággal, jutányos árban; kezesség minden egyes hangszernél. Árjegyzék minden egyes hangszerről külön, kívánatra bérmentve **küldetik.**

— Kivitel nagyban és kicsinyben.

Theológiai ujdonságaink

közül különösen a következő 3 emelkedik ki:

Benkő István, Agenda, azaz szertartási beszédek és imák. A magyar keresztény egyház rendtartása szerint. Budapest, 1906. Ára fekete vászonnkötésben 5 koronfa-

Molnár Albert, Egyházi beszédek, orációk, és imák. Összegyűjtötte és sajtó alá rendezte Nagy Károly theol. tanár. 35 beszéde. és ima., Budapest, 1906. Ára K. 3.

Bersier. Egyházi beszédek, II-ik kötet. Jogositott magyar kiadás. Franciából fordította Szalóczy Pál ev. ref. lelkész. 21 beszéd Ára K. 4.

Mind a három megjelent és kapható: **Kókai Lajosnál** Budapesten, IV. Károly-utca 1.

HEGEDÜS és SÁNDOR

könyvkiadóhivatalában Debreczen a következő **nagyszabású theológiai ujdonságok jelentek meg**, melynek az alanti „előfizetési iven” **2 kor. havi részletfizetésre** megrendelhetők:

Előfizetési-iv.

HEGEDÜS és SÁNDOR cég Debreczenben előfizetési felhívást bocsát ki az alant felsorolt theológiai művekre:

Előfizetési feltételek:

A művek szállítatnak: (a, kötetenkint **utánvétellel, bérmentve,**) A nem kívánt módozat áthuzandó!
 (b, kötetenkint folyó számlára,)
 (c, havi korona részletfizetésre.)

A fenti előfizetési feltételeket elfogadom, külön kikötést nem teszek s ezek alapján a teljes művek átvételének kötelezettsége mellett ezennel megrendelem az alanti könyveket:

Jánosi Zoltán egyházi dolgozatai I—XII. kötetét kötetenként,	6 korona árban) A meg nem tartott áthuzandó.
Mitrovics Gyula, összegyűjtött papi dolgozatai I—VII. kötetét, kötetenként	7 " "	
Csiky Lajos, köznapi imádságokat (megjelenik évenként 1—2 kötet)	8 " "	
Eröss, Budhista káte	2 " "	

és kérem a köteteket megjelenésekor

a, utánvétellel, **bérmentve**) A nem kívánt módozat áthuzandó.
 b, folyó számlára)
 c, összesen havi kor. részletfizetésre megküldeni,)

A részletek minden hónapban a **Hegedüs és Sándor** cég pénztáránál **Debreczen** fizetendők mindaddig, míg a mű teljes vételára törlesztve nincs. A részletek be nem tartása esetén folytatolagos kötetek a részletek pótlásáig visszatartatnak. A lejárt s ki nem fizetett részleteket a cégnek jogában áll a portóköltség hozzá számítása mellett postai megbízással beszélni; a részletfizetések elmulasztása esetén a részletfizetési kedvezmény megszűnik és az egész mű vételára esedékessé válik.

Lakhely és kelet

Utolsó posta és megye

Név és állás

Külön megjegyzés

KÉRJÜNK LEVAGNI CIMÜNKRE BERÜLDENI.

Értesítés. Van szerencsém a t. közönség szives tudomására adni, hogy **Melocco Péter** budapesti betonáru gyáros **debreceni fióktelepét** saját számámra átvett **tetőfedési vállalatommal** egyesítve fogom tovább vezetni. A munkálatokat a legjobb munkaerőkkel és legjobb anyagokból készítettem, miáltal t. rendelőim teljes megelégedését óhajtom elérni. Midőn tisztelettel kérem, hogy nagybecsű bizalmukkal **Lukács Vilmos** kitüntetni sziveskedjenek — **Debreczen, Hatvan-utca 5. szám.**

Elvállalok = **beton-munkát** cement és gramindelemű burkolást, fayence-lap burkolást, műkö lépcsők és lábozatok készítését, csatornázásokat szab. karmantus betoncsövekkel, hidak és átereszek építését stb.

Tetőfedési munkák szabadalmazott Eternit asbest cement palával.

Aszfalt lemezzeli egyszerű és kettős ragasztott fedés. Facement tetők készítése. Nedves falak elszigetelése.

Állandó raktár: Kitünő minőségű Portland és román cementből, stuccatur és alabastrom gipszből, köfedél-lemezek elszigetelő lemezekből, tűzálló (chamotte)-tégla, Carbo-lineum, fedéllackok stb.

Amerikai Cottage-szivólegrendszerű harmoniumokat

valamint európai rendszer szerint a legolcsóbban szállít

Pajkr Rezső és Társa

Budapest, VIII., József-körut 15. szám.

Pianók.

Ára 120 kor.-tól fölfelé. Részletfizetések 8 kor.-tól fölfelé

Pianinók.

Képes árjegyzék ingyen és bérmentve = 5 évi = jótállás.

Pedálos-harmoniumok

mindkét rendszer szerint és minden nagyságban pontos orgonamérettel, templomok, szemináriumok részére és mint gyakorló orgonák.

Tanérőknek külön százalék engedmény.

Pályázat.

A beregi ref. egyházmegyébe kebelezett hetefehércsei társegyház rendes lelkészi állására.

Javadalom: lakház és belsőség használatán kívül: az 1902 év márczius havában tartott egyházmegyei közgyűlés 13 jk. számában és a tiszántuli ref. egyh. ker. 1902 áprilisi közgyűlése 80 jk. sz. határozatával megerősített 1235 korona és az ezen összeget 1600 koronáig kiegészítő állami hozzájárulás.

Kötelesség a két társegyháznak a már megállapított arányban és szokás szerinti-lelki gondozása és minden ügyeinek vezetése.

Az állás a választás megerősítése után azonnal feltétlenül elfogalandó.

A kellőleg felszerelt pályázati kérvények f. 1906 év december 31. harmincegy napjáig Sütő Kálmán espereshez Munkács Postahely. Bereg m. — küldendők be. Debreczen, 1906. dec. 2.

Püspök helyett

Dicsőfi József,
egyh. ker. főjegyző.

Pályázat.

A hevesnagykunsági egyházmegyébe kebelezett kuncsorbai ref. egyház lelkésztanítói állomására.

Javadalom: a) lelkészi teendőkért 1600 korona, melyből 993 kor. 75 fillér kongrua kiegészítés; a többi készpénz az egyház pénztárából. Továbbá stóla 60 korona, végre természetbeni 2 szobás lakás. A lelkészi állás IV-ed osztályu.

b) Tanítói teendőkért 1000 korona készpénz.

Kötelességek: a lelkészi teendők végzése és az osztatlan 6 osztályu iskolának a tiszántuli egyh. ker. tanterv szerinti vezetése. Az állomás azonnal elfogalandó.

Megjegyeztetik, hogy a megválasztandó lelkésztanító a hevesnagykunsági egyházmegyei gyámintézetnek jogos és kötelezett tagja, továbbá Kuncsorba csak közigazgatásilag képez községet, tulajdonképen pedig pusztá, a községháza és iskola körüli 8—10 házzal, az egyháztagok a hártárban szétszórt tanyákon laknak.

Pályázati kérvények kellően felszerelve az 1907. év január hó 13-ik napjáig adandók be Győry Lajos espereshez. Kenderes Jásznagykumuszolnok vármegye. Debreczen, 1906. dec. 7.

Kiss Áron
püspök.

A „Neumann M.“ cég debreceni áruházáról.

Elsőrendű látványossága Debreczenben a Piacz-utcának

NEUMANN M.

cs. és kir. udvari szállító cég

♂ férfi, fiu és leányka ruha-üzlete. ♀

A járókelőket megálliitják a pompázó kirakatok, melyekben izléssel és dusan vannak felhalmozva az őszi idény legújabb divat-darabjai.

Ezen elsőrangú férfi ruha-üzletnek, mely 56 év óta áll fenn, jó hírneve a közönség körében a népszerűséget megszerezte, különösen impozáns az üzlet belseje, melyben pazarul vannak felhalmozva hazai és külföldi szövetekből készült ruhakülönlegességek.

Az üzlet a legszolidabb alapra **szabott árak,** mely minden darabon ki-tüntetve látható, a leg-pontosabban lesz betartva, úgy, hogy a közönség a legpontosabb bizalommal eszközölheti bevásárlásait.

Vidékről érkező megrendeléseket a cég pontosan teljesít és a meg nem felelő árut készséggel visszaveszi.

NEUMANN M cs. és kir. udv. szállító Debreczen. főtér, a postával szemben.

Mérték szerint külön osztály

ALAPITVAOTTT 1845-ben.